

Motion till riksdagen 2025/26:4119

av **Nooshi Dadgostar m.fl. (V)**

med anledning av prop. 2025/26:218 Dubbla straff för brott i kriminella nätverk och skärpta straffskalor

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör genomföra en översyn av straffen för ekonomisk brottslighet i syfte att stärka kopplingen mellan straffen och samhällskonsekvenserna och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att barn under 18 år inte ska omfattas av den nya straffskärpningsregeln som innebär dubbla straff för brott som har samband med kriminella nätverk, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör genomföra en utvärdering av lagändringarna fem år efter att de trätt i kraft, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Regeringens förslag

Regeringens proposition innehåller en rad olika straffrättsliga förslag. Regeringens syfte är att åstadkomma ett mer rättvist straffsystem där straffen på ett bättre sätt återspeglar brottslighetens allvar, brottsofferperspektivet ges ett ökat inflytande och samhällsskyddet förbättras.

Förslagen innebär bl.a. att närmare 50 straffskalor skärps. Det införs också en ny reglering av den gemensamma straffskalan vid flerfaldig brottslighet, vilket innebär att det högsta maximistraffet ska kunna överskridas med upp till det dubbla. Vidare ska livstids fängelse kunna dömas ut som gemensamt straff vid vissa allvarliga fall av upprepade vålds- och sexualbrott. Därutöver införs en ny straffskärpningsbestämmelse som tar sikte på alla brott med koppling till kriminella nätverk. När bestämmelsen är

tillämplig ska straffvärdet som utgångspunkt höjas till det dubbla. Slutligen utvidgas presumtionen för häktning. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 3 juli 2026.

Vänsterpartiets ställningstagande

Vänsterpartiet står bakom förslagen i regeringens proposition, med vissa reservationer. Vi anser att regeringen inte fullt ut verkar ha förstått allvaret i den ekonomiska brottsligheten och dess konsekvenser för samhället. Vi menar vidare att barn bör undantas från straffskärpningsregeln som innebär dubbla straff för gängkriminella.

Ekonomisk brottslighet

Ekonomisk brottslighet är ett allvarligt samhällsproblem som ofta hänger tätt samman med annan grov brottslighet. Årligen undandras samhället stora summor som hade kunnat gå till en bättre och tryggare välfärd. I stället hamnar dessa pengar hos kriminella gäng där de finansierar våld och droghandel.

Kriminella gäng gör vinster på våra gemensamma skattepengar genom att bedriva verksamheter inom välfärden. Privata företag som bedrivs av kriminella gäng startar och bedriver t.ex. vårdcentraler, vaccinationsmottagningar och HVB-hem. Det är ett sätt att både ta ut vinst på skattepengar och tvätta pengar från den kriminella verksamheten. Att den organiserade brottsligheten har letat sig in i vår gemensamma välfärd innebär miljardförluster och hotar vår allra mest omedelbara säkerhet och hälsa när vi t.ex. går till vårdcentralen. I förlängningen är det även ett hot mot välfärdssystemet, rätts-säkerheten och demokratin i Sverige.

Regeringens handfallenhet inför dessa allvarliga samhällshot är uppseendeväckande. Om regeringen menar allvar med att bekämpa gängkriminaliteten måste den hårdare angripa den ekonomiska brottsligheten som finansierar gängens verksamhet och göder det våld som sprider skräck i samhället. Med tanke på vilka allvarliga konsekvenser den ekonomiska brottsligheten har är straffen relativt låga och bör ses över för att bli mer proportionerliga.

Regeringen bör genomföra en översyn av straffen för ekonomisk brottslighet i syfte att stärka kopplingen mellan straffen och samhällskonsekvenserna. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Särskilt om barn och unga under 18 år

Unicef Sverige invänder att den föreslagna straffskärpningsbestämmelsen kan komma att oproportionerligt drabba barn som begår brott och pekar särskilt på problemet med barn och unga som ”groomas” in i brottslighet. Remissinstansen framhåller också att forskning visar att barn är känsliga för grupstryck och inte har samma förmåga som vuxna att förstå konsekvenserna av sina gärningar. Regeringen instämmer i Unicefs beskrivning men inte i slutsatsen att den föreslagna straffskärpningsbestämmelsen riskerar att leda till oproportionerliga straff. Regeringen menar att domstolen kommer att kunna göra undantag från ett dubblerat straffvärde, om den tilltalade har utnyttjats eller pressats till att begå brott av mer tongivande aktörer i gruppen. Enligt regeringen

kan bestämmelsen tillämpas på underåriga gärningspersoner. Även strafflinningsbestämmelsen (29 kap. 3 § första stycket 3 BrB) kan få särskild aktualitet när det gäller unga lagöverträdare. Dessutom kan den tilltalades låga ålder få en mer omedelbar betydelse såväl vid den efterföljande straffmätningen som vid valet av påföljd.

Vänsterpartiet anser att regeringens förslag till undantag inte är tillräckligt tydligt. Vi anser att det inte främst är barn och unga, utan drivande personer på mer ledande befattningar i de kriminella gängen, som bör drabbas av den nya straffskärpningsregeln. Barn och unga under 18 år som utför brott på beställning av gängen är inte bara gärningspersoner utan också brottsoffer.

Barn under 18 år ska inte omfattas av den nya straffskärpningsregeln som innebär dubbla straff för brott som har samband med kriminella nätverk. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Utvärdera lagändringarna efter fem år

Givet den kritik som Lagrådet riktat mot förslagen i propositionen och hur de tagits fram, samt hur omfattande dessa förändringar är, bör lagändringarna utvärderas efter att de varit i kraft i fem år för att utreda vilka konsekvenser de får.

Regeringen bör genomföra en utvärdering av lagändringarna fem år efter att de trätt i kraft. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Nooshi Dadgostar (V)

Andrea Andersson Tay (V)

Tony Haddou (V)

Isabell Mixter (V)

Samuel Gonzalez Westling (V)

Nadja Awad (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Vasiliki Tsouplaki (V)